

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta Suomen digitaaliseksi kompassiksi.

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi on kokonaisuudessaan hyvä ja ottaa kohtuullisen laajasti huomioon erilaisia näkökulmia digimurroksen haasteiden ratkaisemiseksi ja vahvuuksien täysimääräiseksi hyödyntämiseksi. Kokonaisuus on hyvin linjassa EU-tavoiteasettelun kanssa. Luonnoksessa on tunnistettu poikkisektoraalisuus, kolmas sektori ja yhteisöt. Asiakkaan, henkilön tai yrityksen, kannalta sujuvasti toimivien ja tehokkaasti tuotettujen julkisten palvelujen edellytyksenä on yhteentoimivien, laadukkaiden ja käyttötarkoitukseen sopivien tietojen jakaminen eri toimijoiden välillä. Digitaalisaation ytimessä on toiminnan tehokkuuden lisääminen ja tämän rinnalla on huomioitu myös ei-digitaalisen toimintatavan rinnakkainen ulottuvuus.

Digitaalisessa kompassissa on syytä määritellä konkreettisia päämääriä, joiden tulisi huomioida myös riittävän realistisesti alati muuttuvaa tulevaisuudenkuvaa. Palvelu- ja investointitarpeet on huomioitava riittävällä tarkkuudella, jotta ei synny väliinputoajaryhmiä tai investoinnit kohdistuisivat epäkäytännöllisiin palveluihin. Myös jo olemassa olevat tekniset ratkaisut ja niiden tarjoamat mahdollisuudet tulee ottaa riittävästi huomioon. YM kannattaa alakohtaisten ratkaisujen minimoimista. Tarvitaan sektorirajat ylittävää johtamista ja koordinaatiota, millä pystytään purkamaan tiedon siiloutumista.

Julkisten palvelujen digitalisointi- ja automatisointitavoitteiden saavuttamiseksi tulee kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota yhteentoimivan rakenteisen, kuvaillun ja laadukkaan tiedon tuotantoon ja yhteisiin käytänteisiin (ml. standardit).

Vihreä siirtymä

YM yhtyy raportin näkemykseen siitä, että digitalisaatio on keskeinen tekijä ilmastonmuutoksen torjumisessa ja siirtymisessä vihreään talouteen. Myös kiertotalouden liiketoimintamallien toteuttaminen vaatii digitalisaatiota ja laajamittaista datan hyödyntämistä. Datakeskusten hukkalämmön hyödyntäminen rakennusten lämmityksessä edellyttää keskuksen sijaintia asutuskeskittymän välittömässä läheisyydessä, mutta tällöin se tulisi lähtökohtaisesti sijoittaa valmiiseen infraan tai sellaisen yhteyteen, kuten Haminassa.

Paikkatiedon avulla fyysinen todellisuus kytketään digitaaliseen tietoon, esimerkiksi ihmisten, koneiden ja ympäristön sijaintiin. Paikkatiedolla ja sen kehittymisellä voidaan luoda merkittäviä mahdollisuuksia esimerkiksi ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Julkiset palvelut

Uusien teknologisten ratkaisujen hyödyntäminen ei yksinään riitä, vaan toimintakulttuuria pitää määrätietoisesti uudistaa. Hyötyjä ei saada vain vanhoja malleja digitalisoimalla, vaan palveluiden järjestämisen logiikka ja prosessit on järjestettävä uudelleen. Tehokkaasti toimiva julkinen hallinto vaatii toteutuakseen yli vaalikausien ulottuvia tavoitteita ja politiikkatoimia sekä merkittäviä investointeja julkisen sektorin digitalisaatioon.

Mahdollisimman monen prosessin tulisi toimia automaattisesti taustalla. Tavoitteena tulisi olla, että sujuvat tiedon yhteentoimivuuden, jakamisen ja siirtämisen ratkaisut mahdollistavat hallinto- ja virastorajat ylittävät digitaaliset palvelut. Tiedot tulisi voida toimittaa viranomaisille vain kerran, jolloin hakemusasioiden vireillepano helpottuu ja päätösten käsittely nopeutuu. YM toteaa myös, että datan käyttö ja hyödyntäminen edellyttää käytettävän tiedon olevan digitaalisessa ja rakenteellisessa muodossa.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luottamusyhteiskunnasta puhuttaessa keskiöön nousee yhteiskunnan rakenne ja luottamus yhteiskunnan toimintaan. Yhteiskunnan perustoimintojen turvaamiseksi tarvitaan kyber- ja tietoturvallinen infrastruktuuri. Tietosuoja ja kyberturvallisuuden tärkeyden osalta tulee myös ottaa huomioon pienyritysten ja pienempien palveluntarjoajien mahdollisuus huolehtia riittävästä suojaustasosta. Kyberturvallisuuden osalta toimijoita on lukuisia ja näiden erikokoisten ja –tasoisten toimijoiden väliseen yhteistyöhön ja tilannetietojen vaihtamiseen on ohjattava toimenpiteitä ja myös investointeja. Tietojen, tietovarantojen ja tietoverkkojen käytettävyydestä ja toimintakyvystä kaikissa valmiuden ja varautumisen eri tasoissa on oltava mahdollisuudet huolehtia.

Digitalisaation tavoitteina on lisätä yksilön mahdollisuuksia hallita omaa henkilödataansa, mikä on otettu huomioon tässä luonnoksessa. Samalla keskeisenä lähtökohtana on huomioitu yksilön osallisuus digitaaliseen yhteiskuntaan osallistumisesta. Tähän liittyen kansalaisten digitaitojen ja osaamisen tukeminen, kattava digituen tarjonta sekä yleisemmin luottamusyhteiskunnan tukeminen on nostettu keinoiksi vahvistaa digiosallisuutta. Digiosallisuuden lisäämisessä huomio on pidettävä siinä, että elämänkaaren kaikissa vaiheissa on mahdollista hankkia digitaalisen osallistumisen mahdollistavat laitteet ja avustavat palvelut. Pelkästään palvelujen digitaalinen tarjonta ei riitä. Samalla on tarjottava riittävällä tasolla palveluita henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta digitaaliseen asiointiin.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

-

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Julkishallinnon digitaaliset palvelut ovat ensisijainen valinta, mikä tulisi ottaa huomioon lainsäädännön laadinnassa ja uudistamisessa. Tavoitteena oleva 85 % digitalisoidut tai automatisoidut yrityspalvelut on kunnianhimoinen tavoite. Se on kuitenkin edellytyksenä, kun halutaan edistää julkisen hallinnon vihreää siirtymää. Asiointitarpeen vähentäminen 20 %:lla palveluja automatisoimalla vaikuttaisi olevan helppo saavuttaa.

Lupaprosessien lyhentäminen 80 %:lla kaikkien prosessien osalta on sen sijaan hyvin vaikeata saavuttaa. Esimerkiksi ympäristölupaprosessissa hakemusten läpimenoaikojen keskiarvo vuonna 2019 aluehallintovirastoissa oli 13 kuukautta. Pelkästään hakemuksen vireilläolosta tiedottaminen, asiakirjojen nähtävillä pito, lausunntomenettely sekä muistutusten ja mielipiteiden jättäminen vievät kuukauden. Kyseessä on kuitenkin ehkä kaikkein monipuolisin lupamenettely, jossa on useita lakisääteisiä vaiheita. Joidenkin yksinkertaisten menettelyjen läpimenoaika voidaan sen sijaan digitalisoimalla lyhentää. Kaikkiaan on niin, että lupaprosessien lyhentämisessä on toteutettava asiointin kattava sähköistäminen, hakemusten käsittelyn digitalisointi sekä organisaatioiden toiminnan tehostaminen ja viranomaisten osallistumisen tiivistäminen. Tavoitteena tulee lupa- ja valvontayksiköiden kokoaminen samaan viranomaiseen.

Edellä olevaan liittyy tavoite, jonka mukaan yrityksiltä kerättävä tai toimitettava tieto on 90 %:sti digitaalisessa, rakenteisessa muodossa ja noudattaa olemassa olevia eurooppalaisia standardeja. Se on yksi edellytys sille, että lupaprosessien kesto voidaan merkittävästi lyhentää.

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

-

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

-

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Viranomaistoiminta ja –prosessit ovat tehostuneet digitalisaation ja yhteensovittamisen avulla. Tämän mittaaminen on arvokasta ja mittarin kehittämiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Yrityksiltä kerättävän tai toimitettavan, tiedon digitaalisuuden aste (%). Tätä mittaria voidaan pitää hyvin toimivana.

Digijärjestelmien modernisoinnin investointien määrä tai ICT- investointien määrä. Tämä mittari on hyödyllinen, kun sen liittyy esimerkiksi avaintuloksiin yhteentoimivuutta tukevaan ohjaus- ja rahoitusmalliin sekä palveluiden teknologian ajantasaisuuteen.

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Osa dokumentin kappaleista on aika pitkiä ja toisinaan saman toistoa. Tekstiä voisi tiivistää ja fokusoida sen sisältöä oleellisiin asioihin.

Tiainen Ismo
Ympäristöministeriö

Järvinen Juha
Ympäristöministeriö

VN/25733/2021-YM-149

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: